

A FILOZÓFIA, A VALLÁS ÉS A TUDOMÁNY VISZONYA AZ ÓKORI KÍNÁBAN, AZ ÚJONNAN FELFEDEZETT ÍRÁSOS FORRÁSOK TÜKRÉBEN

„A filozófia, a vallás és a tudomány viszonya az ókori Kínában” munkacímen folyó kutatásunk 2002 és 2005 között az előzetes tervek szerint zajlott.

Fontos célkitűzésünk volt, hogy munkánk során az ókori kínai gondolkodást egy új forráskör bevonásával vizsgáljuk. Ezt az új forráskört az ún. újonnan felfedezett írott források jelentették számunkra. Az utóbbi években ugyanis a Kínai Népköztársaság területén számos olyan ókori szöveg került elő különféle sírokból, vagy más helyszínekről, amelyet eddig csak töredékes formában, vagy egyáltalán nem ismertünk, illetve amely valamely ismert szöveg korai szövegváltozata. Ezek a leletek nagymértékben gyarapítják az ókori Kínára vonatkozó ismereteinket, s gyakorta módosítják a korabeli gondolkodásról, a korabeli mindennapokról alkotott eddigi nézeteinket. Noha a kutatók világszerte megkezdték e források feldolgozását, azonban a források gazdagsága folytán a munka jelenleg is csupán a kezdeti stádiumban van. Kutatócsoportunk e nemzetközi munkába kapcsolódott be, és úgy gondoljuk, hogy jelentős eredményekkel járult hozzá a nemzetközi kutatásokhoz.

A kutatás vezetője kezdetben Dr. Ecsedy Ildikó volt. 2002-ben és 2003-ban ő irányította a csoport tevékenységét. 2004 elején azonban tragikus hirtelenséggel elhunyt. Ekkor Dr. Hamar Imre vette át a projekt irányítását.

Kutatási tervünkben az első év fő feladataként a kutatáshoz szükséges anyagok összegyűjtését és rendszerezését jelöltük meg. Célkitűzéseinket sikeresen megvalósítottuk. A 2002-es év folyamán kutatócsoportunk tagjai hazai, európai és kínai könyvtárakban, intézményekben végeztek anyaggyűjtést. A munkát ekkor még Ecsedy Ildikó témavezető irányította és koordinálta. P. Szabó Sándor 2002 szeptemberében közel egy hónapot töltött a Kínai Népköztársaságban azzal a céllal, hogy a munkához elengedhetetlen elsődleges és másodlagos forrásokat szerezzen be, továbbá, hogy a hasonló kutatási területen dolgozó sinológusokkal szakirányú információcserét folytasson. Kósa Gábor a 2002-es év folyamán számos külföldi könyvtárt felkeresett, és anyaggyűjtést végzett témánkkal kapcsolatban.

A 2002-es év folyamán számos újonnan felfedezett szövegleletet összegyűjtöttünk, és megvizsgáltunk.

Ezek közé tartoznak például az 1993 decemberében a guodiani 1-es számú *chu* sír feltárásakor előkerült, ugyanakkor a kutatók számára csak 1998-ban hozzáférhetővé vált szövegleletek. A bambuszlapokra írt guodiani szövegek között van a *Laozi* eddig ismert legkorábbi kéziratverziója is, amely azonban a ránk hagyományozódott *Laozi* szövegének csupán a kétötödét tartalmazza. A kéziratverzió három részre tagolódik, ezek a publikáláskor a *Laozi jia* (Laozi „A”), a *Laozi yi* (Laozi „B”), és a *Laozi bing* (Laozi „C”) elnevezést kapták. A guodiani leletek közé tartozik a *Tai yi sheng shui* című szöveg is, amely kutatásaink fontos forrását jelentette. Ez a szöveg eredetileg a *Laozi bing*gel egybefüggő szöveget alkotott. A *Tai yi sheng shui* egyebek mellett azért került figyelmünk középpontjába, mert ismertet egy mindeddig ismeretlen kozmogóniai koncepciót, amely rendkívüli jelentőségű a korabeli gondolkodás jobb megismerése, pontosabb megértése szempontjából. A guodiani sírból egyéb fontos szövegek is előkerültek. Ezek között több olyan is van, amelyet a konfuciánus (*ru*) irányzat képviselőitől eredeztetnek a kutatók. Ilyen például a *Zi yi* című kézirat, amelynek ránk hagyományozódott verziója a *Li jiben* (Szertervek feljegyzései) maradt fenn, s amely sokak véleménye szerint *Zi Si* tanításait tartalmazza, vagy a *Wu xing* című szöveg, amelyet a kutatók jelentős része a konfucianizmus *Zi Si* és *Mengzi* által képviselt szellemi áramlatával hoz összefüggésbe.

Vizsgálódásaink kiterjedtek a *baoshani* 2-es számú *chu* sírból előkerült feliratos bambuszlap-leletekre is. Az i. e. 316-ban lezárt sírban megtalált, jóslásokkal, áldozatok bemutatásával kapcsolatos feljegyzések rendkívül nagymértékben elősegítik a korabeli hitvilág minden eddiginél pontosabb rekonstrukcióját. Megismerhető belőlük például az isteni és szellemi lények panteonja, s az annak csúcsán álló *Tai yi* istenség kultusza.

Kutatásainkba bevontuk az i. e. 4. századból származó, 56-os számú *jiudiani chu* sírban megtalált kéziratokat is. Ezek egy része úgynevezett „*rishu*” (napok könyve). A *rishu*nak nevezett szövegek útmutatók voltak bizonyos cselekedetek kedvező és kedvezőtlen időpontjának kiválasztásához, a szerencsét és a balszerencsét hozó napok meghatározásához, ezért rendkívül fontos forrásai a korabeli népi vallásosság megismerésének.

Foglalkoztunk a *Shanghai Múzeum* gyűjteményébe került kéziratok kutatásával is. Ezek a bambuszlapok, amelyekre a vizsgálatok szerint i. e. 300 körül az egykori *Chu* fejedelemségben kerültek rá a feliratok, rendkívül gazdag és fontos szövegforrást jelentenek az ókori Kína kutatói számára. Az egyik szöveg például a *Dalok Könyve* verseivel kapcsolatos értekezés, amelyet maga a szöveg Konfuciusztól eredeztet. Ezt a szöveget *Kongzi shilun* (Konfuciusz értekezése a Dalok

Könyvéről) címen tették hozzáférhetővé a kutatók számára 2001 végén. A múzeum tulajdonában lévő szövegek között van a *Változások Könyve* (Zhou yi) eddig ismert legkorábbi kéziratváltozata is, továbbá a *Heng xian* című szöveg, amely egy kozmogóniai tárgyú értekezést tartalmaz, s olyan gondolkodástörténeti szempontból fontos fogalmak merülnek fel benne, mint az üresség (*xu*) és a nyugalom (*jing*).

Kutatásaink során jelentős mértékben támaszkodtunk az 1973-ban *Mawangduinál*, a 3-as számú Han-kori sírból előkerült rendkívüli jelentőségű szövegleletekre is. A sírban i. e. 168-ban elhelyezett szövegek között van a *Laozi* két korai kézírata, a *Változások Könyvének* (Zhou yi) egy példánya, valamint számos egyéb olyan szöveg, amely képet ad számunkra a korabeli gondolkodásról, vallásról, filozófiáról, tudományról. (Például több gyógyászati és csillagászati tárgyú szöveg van a leletek között.)

Figyelmünk kiterjedt továbbá a *Zidankunál*, *Shuihudinál*, *Wangjiatainál*, *Zhangjiashannál*, illetve *Yinqueshannál* előkerült szövegekre is, továbbá számos egyéb újonnan felfedezett forrásra.

A 2002-es, 2003-as év folyamán e szövegek jelentős részét számítógépes adatbázisba rendszereztük, ezzel a források jobban kezelhetővé, és könnyebben áttekinthetővé váltak.

Forrásaink jelentős részét már a 2002-es év folyamán összegyűjtöttük, így már ebben az évben megindult forrásaink szisztematikus feldolgozása. Ugyanakkor az anyaggyűjtésre, az újonnan hozzáférhetővé vált elsődleges és másodlagos források beszerzésére a kutatás teljes időtartama alatt nagy figyelmet fordítottunk.

Munkánk során rendszeres munkaértekezleteket tartottunk, melyek során folyamatosan megvitattuk a tárgykörben elvégzett munka eredményeit, illetőleg meghatároztuk a további elvégzendő feladatokat.

Kutatócsoportunk tagjai a munka során mindvégig szoros kapcsolatot tartottak fent, és intenzív eszmecserét folytattak a sinológia hazai és külföldi képviselőivel egyaránt. Ezt jelzi, hogy a kutatás időtartama alatt számos, a témához szorosan kapcsolódó hazai és külföldi konferencián vettünk részt. Ezekben a fórumokon egyúttal rendszeresen beszámoltunk kutatásaink eredményeiről. A kutatás időtartama alatt kutatócsoportunk tagjai az alábbi konferenciákon vettek részt:

— 2003 február 28 – március 1, „Workshop on a recently discovered bronze ritual vessel in the Poly Museum and its inscription”, Amerikai Egyesült Államok, Dartmouth College.

- 2003 november 17, „Kelet és Nyugat között”, Budapest, Iparművészeti Múzeum
- 2004 április 23 – 25, „The Third International Conference on Excavated Chinese Manuscripts”, Amerikai Egyesült Államok, Mount Holyoke College.
- 2006.01.21–23. IVth Conference of the European Association of Chinese Linguistics – Language and Commentary, Budapest.

Az általunk vizsgált témákról folyamatosan előadást tartottunk az egyetemi felsőoktatásban is. Dr. Ecsedy Ildikó a témakörrel az ELTE BTK Sinológiai Doktori Programja keretében adott elő. Dr. Hamar Imre az ELTE BTK Kelet-ázsiai Tanszékének kínai szakán tartott „Kínai filozófia és vallás” című egyetemi előadása során számos, a kutatással kapcsolatos kérdéssel foglalkozott. Kósa Gábor több előadást tartott a témakörrel, mind az ELTE BTK kínai szakán, mind a Tan Kapuja Buddhista Főiskolán. P. Szabó Sándor az ELTE BTK Kelet-ázsiai Tanszékének kínai szakán 2002 óta folyamatosan tart egy előadást, melynek címe „A kínai filozófia és vallás néhány kérdése az újonnan felfedezett írott források tükrében”. Előadásokat tartott továbbá az ELTE TTK Tudománytörténet és Tudományfilozófia Tanszékén, valamint az Országos Csillagászati Szemináriumon.

A kutatócsoport tagjai emellett számos angol nyelvű recenziót írtak fontos szakmai folyóiratokban (*Revue Bibliographique de Sinologie, Shaman, Journal of the International Society for Shamanistic Research, Acta Orientalia Hung.*).

A 2002 és 2005 között zajló kutatás a várakozásoknak megfelelően számos eredményt hozott. Ezek egy részét már publikáltuk különféle hazai és nemzetközi szakfolyóiratokban, szakkönyvekben, más részét pedig a közeljövőben kívánjuk közzétenni. Munkánk során bebizonyosodott, hogy az újonnan felfedezett írott források jelentős mennyiségű új információt nyújtanak a kínai gondolkodás különféle aspektusainak, illetve azok egymáshoz való viszonyának vizsgálatához. A kutatás feltárta az ókori kínai filozófia, vallás és tudomány relációjának számos fontos jellegzetességét.

Kutatásaink egyik fontos eredménye, hogy sikerült olyan, eddig ismeretlen természetfilozófiai teóriákat rekonstruálnunk, amelyek jól kimutathatóan szoros, és intenzív kölcsönhatásban álltak a gondolkodás különféle területeivel. Ezen természetfilozófiai teóriák közé számos kozmogóniai és kozmológiai elképzelés tartozik.

A *Taiyi sheng shui* című szöveg, és a korabeli intellektuális kontextus tanulmányozásával például sikerült rekonstruálni egy feledésbe vesztett, ugyanakkor a korszak során rendkívüli fontossággal bíró ókori kínai természetfilozófiai elképzelést, amely arra ad magyarázatot, hogy miként jön létre az univerzumban a yin és a yang. Ezen elképzelés szerint a yin és a yang létrejövetele három tényező egyidejű létezésének következménye. E három tényező: a *qi* (az anyagi szubsztancia), a forma (*xing*), és a természet (*zhi*, vagy *shi*). A további kutatások arra is fényt derítettek, hogy ez a teória a Hadakozó Fejedelemségek időszakának második felében jelentősen meghatározta a gondolkodás számos területén létrejött elméleteket. Alapvető elmélete volt az önművelésre irányuló korabeli elmélet- és gyakorlatrendszereknek, legyen a céljuk akár a morális tökéletesedés, akár a mindentudás képességének birtoklása, akár az élet meghosszabbítása, vagy akár a halhatatlanság elérése. A szóban forgó teória premisszája volt például a *Guanzi* című munka *Neiye* fejezetében kifejtett gondolatoknak, a Mawangdui szövegekben tükröződő makrobiotikai tárgyú elmélet- és gyakorlatrendszereknek, vagy Xunzi emberi természettel kapcsolatos elképzeléseinek. E természetfilozófiai teória és a Xunzi-féle emberi természettel kapcsolatos elképzelések összefüggéseinek feltárása annál is inkább nagy jelentőséggel bír, mert a sokak által konfuciánus gondolkodóként definiált Xunzi említett elképzeléseit a kutatók világszerte a kínai gondolkodástörténet rendkívül fontos elméletei között tartják számon.

Fontos eredménynek tekintjük, hogy sikerült minden eddiginél pontosabban meghatároznunk a korabeli gondolkodás számos fontos fogalmát. Ezek közé tartozik például a *yin-yang* fogalompár, a gyakorta „sámánként” értelmezett *wu* fogalom, a *shenming* fogalom, illetve a *ling* fogalom. E fogalmak mibenlétének az újonnan felfedezett írott források bevonásával történő tisztázása egyrészt hozzásegített bennünket sok olyan szöveg pontosabb megértéséhez, amelyet mindeddig – éppen a szóban forgó fogalmak homályos volta miatt – nehezen tudott értelmezni a sinológia, másrészt lehetővé tette számunkra jónéhány, eddig ismeretlen korabeli vallásos, filozófiai és tudományos elképzelés megismerését.

A *shenming* kifejezés jelentéstartalma régóta foglalkoztatja a kutatókat. A kifejezés számos olyan szövegben megtalálható, amely gondolkodástörténeti szempontból nagy jelentőséggel bír. Ezért jelentéstartalmának feltárása nem csupán ezen szövegek pontosabb értelmezését segíti elő, hanem a korabeli kínai gondolkodás jobb megismerését is. A *Taiyi sheng shui* felfedezésének köszönhetően a *shenming* kifejezés értelmezése központi kérdéssé vált az ókori kínai

gondolkodás kutatóinak körében, és a téma tanulmányozásának fontossága nyilvánvalóbb lett, mint valaha. A kutatások során sikerült demonstrálni, hogy az ókori kínai írott források alapján (beleértve a ránk hagyományozódott és az újonnan felfedezett szövegeket is) lehetséges az eddigiéknél mélyrehatóbban feltárni a *shenming* kifejezés jelentéstartalmát.

A *ling* szó jelentésének vizsgálata során sikerült meghatározni a korabeli vallásos elképzelések kutatásának egyik legfőbb forrásában, a *Chuciben* gyakorta használt kifejezés pontos szemantikai határait (a *Chuci*). Egyúttal bebizonyosodott, hogy a *ling* szónak a későbbi kínai szótárakba Wang Yi kommentárja alapján bekerülő 'sámán' jelentése jól kimutathatóan félreértésen alapul, és sem a *Jiuge* versciklusban, sem a *Chuciben*, sem pedig az ókori kínai hagyomány egészében nem találkozunk olyan hagyománnyal, amely Wang Yit, illetve közvetlen hatását leszámítva, ezen két szó jelentését azonosítaná.

Az ókori kínai gondolkodásban fundamentális szerepet betöltő *yin* és *yang* fogalom, illetve a *yin*hez és a *yang*hoz fűződő elképzelések szisztematikus vizsgálata sok olyan elképzelést tárt fel, amely korábban a kutatók számára ismeretlen volt, ugyanakkor a korabeli gondolkodást jelentős mértékben befolyásolta. Ezen elképzelések gyakorta kiválóan szemléltetik, hogy mennyire intenzív kölcsönhatásban álltak a gondolkodás különféle területei a korabeli természetismerettel, és tudománnyal.

Kutatásaink számos eredményhez vezettek az ókori Kína vallási elképzeléseinek és mitológiájának tanulmányozása terén is.

Egyebek mellett, sikerült jelentős mértékben rekonstruálni az ókori Kína egyik politikailag és kulturálisan is jelentős államának, Chu államnak a vallási és mitológiai elképzeléseit. Ezen déli állam területéről az elmúlt évtizedekben különösen nagy számban kerültek elő új írásos források (Chu-beli Selyemkézirat, Mawangdui, Leigudun, Baoshan, Guodian, Wangjiatai). A kutatás fényt derített arra, hogy viszonylag pontosan meghatározható a kínai mitológia azon alakjainak köre, akik nagy valószínűséggel Kína déli területeiről kerültek be a közös kínai mitikus panteonba. Továbbá rávilágított arra is, hogy a hagyományosan is Chu államhoz kötődő forrásokban található mitológiai alakok, illetve mitológémák jól korrelálnak az elmúlt évtizedekben ezen a területen felfedezett új leletekben megjelenő jellegzetes mitológiai alakokkal. Az eredmények azt is megmutatták, hogy az elsősorban a Han-korban rendszerezett kínai mitológia hagyományán belül létezik egy olyan vonulat, melyre kevésbé igaz a kínai mitológia egészére egyébként

olyannyira jellemző historizáló és erkölcsi nevelő tendencia. Ezen vonulat a mitikus elemek erőteljes megőrzése mellett éppen a sámánisztikus motívumok meglétével tűnik ki.

Kiemelendő, hogy a kutatások meglehetősen sok eredményt hoztak az ókori kínai sámánizmussal és exorcizmussal kapcsolatban. Vizsgáltuk az ókori kínai démonűző szertartások általános gyakorlatát és a korabeli sámánizmus sokrétű kapcsolatrendszerét, és ennek során láthatóvá vált, milyen fontos szerepet töltött be mind a sámánizmus, mind az exorcizmus a korabeli vallási életben. Ezzel összefüggésben feltárult a Han-dinasztiának a vallási élet ezen megnyilvánulásaihoz fűződő ambivalens viszonya is.

Több publikációnk bekerült a korszakkal foglalkozó legtekintélyesebb szakfolyóirat, az *Early China* válogatott bibliográfiába. (Annual Bibliography, Early China 26-27 (2001-2002); A Bibliography of Materials Pertaining to the Kuo-tien and Shanghai Museum Manuscripts, http://www.lib.uchicago.edu/earlychina/res/bib/manuscripts_bib.html).

A kutatócsoport tagjai a kutatási időszak során számos tanulmányt, publikációt készítettek a vizsgált témakörrel kapcsolatban, ezek közül az alábbiak jelentek meg, illetve állnak megjelenés alatt:

ECSEDY ILDIKÓ:

Szimbólumok a kínai hagyományban. In: Kapitány Ágnes – Kapitány Gábor (szerk.) *Jelbeszéd az éltünk 2*. Budapest: Osiris Kiadó, 27-36., 2002.

Csou Ta-kuan: Feljegyzések Csen-la földjének szokásairól (ford. Ecsedy I). In: Jelen János – Kuszinger Róbert *Az ősi Angkor*. Budapest: General Press Kiadó, 84-116., 2002.

Revue Bibliographique de Sinologie 19 (2002): No. 48, 122, 123, 129, 143, 159, 161, 167, 315.

Nomadic Society and the Hungarian Conquerors' Tribal Society of Oriental Origin. *Acta Orient. Hung.* 55.1-3: 135-141., 2002.

Európai hunok – ázsiai hunok. *Magyar őstörténet* 1.1: 5-11., 2002.

„A magyar ‘‘Attila sírja’’ hagyomány keleti hátteréről.” In: HAMAR IMRE – SALÁT GERGELY (szerk.) 2003. *Kínai nyelv és irodalom*. [Sinológiai Műhely 1.] Budapest: Balassi Kiadó, 205–219.

„Some Remarks on the Birth of the Chinese Story.” *Acta Orientalia Hung.* 56.2–4. (2003) 245–248.

Revue Bibliographique de Sinologie 20 (2003).

HAMAR IMRE:

Mouzi eloszlata a kételyeket. In: HAMAR IMRE – SALÁT GERGELY (szerk.) 2004. *Kínai filozófia és vallás a középkor hajnalán*. Budapest: Balassi Kiadó.

Motizmus. In: HAMAR I. (szerk.) *Társadalom és gondolkodás az ókori Kínában*. (szerkesztés alatt)

KÓSA GÁBOR:

„A Dao létrehozta az Egyet. Kozmogóniai elképzelések Kínában.” *Tradíció (évkönyv)* 2002: 141–162.

„Exorcizmus és sámánizmus az ókori Kínában.” In: CSONKA-TAKÁCS ESZTER – CZÖVEK JUDIT – TAKÁCS ANDRÁS (szerk.) 2002. *Mir-susnē-Ńum. Tanulmánykötet Hoppál Mihály tiszteletére*. Budapest: Akadémiai Kiadó. 2. kötet, 806–833.

„A mágikus, a szellemi és a varázslatos. A *ling* szó jelentésének vizsgálata a *Jiuge* versciklus alapján.” In: HAMAR IMRE – SALÁT GERGELY (szerk.) 2003. *Kínai nyelv és irodalom. Tanulmányok Csongor Barnabás születésének 80. évfordulójára*. [Sinológiai Műhely 4.] Budapest: Balassi Kiadó, 38–65.

„The Shaman and the Spirits. The Meaning of the Word 'ling' in the *Jiuge* poems.” *Acta Orientalia Hung.* 56.2–4. (2003) 275–294.

„Shamanism and Mythology in the ancient Chinese State of Chu.” In: HOPPÁL MIHÁLY – KÓSA GÁBOR (eds.) 2003. *Discovery of Shamanic Heritage*. Budapest: Akadémiai Kiadó, 45–108.

- „Taoizmus az ókorban.” In: HAMAR I. (szerk.) *Társadalom és gondolkodás az ókori Kínában.* (szerkesztés alatt)
- „A nesztorianizmus a Tang-kori Kínában.” *Vigilia* 2004/7: 492–503.
- „Ecstatic Flight and the Realm of Light – Changes in the Estimation of Chinese Manichaeism as Mirrored in its Relationship with Shamanism.” *Ars Decorativa* 23 (2004) 17–26.
- „Halandó halhatatlanok. A *xian*-halhatatlanság képzete a *Baopuzi* 2. fejezetének tükrében.” In: HAMAR IMRE – SALÁT GERGELY (szerk.) 2004. *Kínai filozófia és vallás a középkor hajnalán.* Budapest: Balassi Kiadó, 77–136.
- „A Fényküldött és a sámánő.” In: BIRTALAN ÁGNES (szerk.) 2005. *Bolor-un gerel. The Crystal-splendour. Essays presented in honour of Professor Kara György's 70th birthday. I–II.* Budapest: ELTE Department of Inner Asian Studies, 409–421.
- „Sámánizmus a Tang-kor előtti Kínában.” In: HOPPÁL MIHÁLY (szerk.) *Sámánok és kultúrák.* Budapest: Gondolat Kiadó, 2006. (sajtó alatt)
- Klasszikus kínai nyelv I.* Budapest: TKBF.
- „Review ADLER, J. A. 2002. *Chinese Religions.* (Religions of the World Series) London – New York: Laurence King Publishing Ltd.” *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hung.* 55 (2002) 424–425.
- „Review of KOHN, LIVIA 2001. *Daoism and Chinese Culture.* Cambridge, Mass.: Three Pines Press.” *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hung.* 55 (2002) 425–426.
- „Identity, Assimilation and Distinctiveness. Review of LIVIA KOHN – HAROLD D. ROTH (eds.) 2002. *Daoist Identity. History, Lineage, and Ritual.* Honolulu: University of Hawai'i Press.” *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hung.* 57.1 (2004) 115–122.
- Klasszikus kínai nyelv II. – Filozófiai szövegek* [jegyzet]
- Klasszikus kínai nyelv III. – Történelmi szövegek* [jegyzet]
- Klasszikus kínai nyelv IV. – Irodalmi szövegek* [jegyzet]
- Kínai filozófia- és vallástörténet I–II.* [jegyzet]
- Kínai történelem* [jegyzet]

P. SZABÓ SÁNDOR:

A kínai erkölcs és a szülők tisztelete. Budapest, Kossuth Kiadó, 2003.

The term „shenming” – Its meaning in the ancient Chinese thought and in a recently discovered manuscript. In: *Acta Orientalia Hungaricae.* Vol. 56 (2-4), (2003), 251-274

Újonnan felfedezett ókori kínai szövegleletek. In Hamar Imre – Salát Gergely szerk., *Kínai nyelv és irodalom – Tanulmányok Csongor Barnabás 80. születésnapjára.* Budapest, Balassi Kiadó, 2003. 192-204.

Xunzi's Theories on Human Nature in the Light of a Recently Discovered Manuscript. (Abstract)
In: *International Research on Bamboo and Silk Documents: Newsletter* Vol. 4, No. 2, (August 2004), p. 9.

Yin yu yang shi ruhe shengchengde? – Yi tiao genju „Taiyi sheng shui” chongjiande Zhongguo gudai ziran zhaxue lilun. In Sarah Allan – Xing Wen (eds.), *Xinchu jianbo yanjiu.* Beijing, Wenwu Press, 2004. 257-270.

A Halhatatlanokról szóló feljegyzések és a halhatatlanság-keresés filozófiai, vallási és tudományos háttere a kora középkori Kínában. In Hamar Imre – Salát Gergely szerk., *Kínai filozófia és vallás a középkor hajnalán.* Budapest, Balassi Kiadó, 2005. 137-152.

Halhatatlanokról szóló feljegyzések. (Fordítás) In Hamar Imre – Salát Gergely szerk., *Kínai filozófia és vallás a középkor hajnalán.* Budapest, Balassi Kiadó, 2005. 153-187.

Xunzi's Theories on Human Nature in the Light of a Recently Discovered Manuscript. In: Li Xueqin – Xie Guihua (eds.), *Jianbo yanjiu.* Nanning, Guangxi Jiaoyu Press, 2006. Megjelenés alatt.

A már közzétett, illetve a már megjelenés alatt álló publikációkon kívül a kutatócsoport tagjai összeállítottak egy közös tanulmánykötetet, amely a kutatás számos eredményét összegzi,

és amelyet *Társadalom és gondolkodás az ókori Kínában* címen tervezünk a közeljövőben megjelentetni. A kiadással összefüggő költségekre pályázatot nyújtottunk be a Chiang Ching-kuo Alapítványhoz.

Ezen kívül, a kutatási időszak során Dr. Hamar Imre témavezetésével P. Szabó Sándor elkészítette „*A yin és a yang fogalma az ókori kínai természetfilozófiában és gondolkodásban, az újonnan felfedezett írott források fényében*” című doktori disszertációját, amelyet várhatóan a 2006-os év folyamán véd meg. A disszertáció ezt követően, remélhetően a 2006-os év második felében könyv formájában is megjelenik.

Meggyőződésünk, hogy munkánk eredményei nem csupán a sinológia számára hasznosíthatóak, hanem az egyetemes filozófiatörténet, vallástörténet és tudománytörténet kutatói számára is.